

ΕΝΤΗΕΤΟ.27

11.10.1937: Ο ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΖΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΕΙ ΤΟΝ ΕΞΟΡΙΣΤΟ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΕΚΛΟΓΗ ΝΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ. ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Παρά τα μέτρα που έπαιρνε ο Κυβερνήτης Σερ Ρίτσομντ Πάλμερ τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του **1930** ο Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου της Κύπρου Λεόντιος προχωρούσε σύμφωνα με τα συμφωνηθέντα με τον εξόριστο Μητροπολίτη Κυρηνείας Μακάριο για διενέργεια αρχιεπισκοπικών εκλογών και στις **11 Οκτωβρίου 1937** με τηλεγράφημά του προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη ζητούσε όπως επιτρέψει στον Μητροπολίτη Τραπεζούντιος Χρύσανθο να αντιπροσωπεύσει τον Κυρηνείας Μακάριο στην Ιερά Σύνοδο στην οποία θα διευθετούνταν οι λεπτομέρειες για τη διενέργεια των εκλογών.

Ανέφερε στο τηλεγράφημά του ο Λεόντιος:

"Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην
Φανάριον Κωνσταντινούπολιν,
Εχοντες γνώμην Πανιερωτάτου Κυρηνείας
παρακαλούμεν επιτρέψητε σεβασμιωτάτω Τραπεζούντιος
αντιπροσωπεύση αυτόν εις εκλογήν Αρχιεπισκόπου
Κύπρου".

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ

Την ίδια ημέρα ενημέρωνε για τις ενέργειες του τον Κυρηνείας:

"Πάφος **11 Οκτωβρίου 1937**
Κυρηνείας Μακάριον
Πρόκλου **19** Αθήναι
Ετελεγράφησα Οικουμενικώ όσα εξητήσατε.
Απολύτως ανάγκη Σεβασμιώτατος Τραπεζούντιος φθάση

Κύπρον ανυπερθέτως πλέον **11** Οκτωβρίου, αποφασίσωμεν συνοδικώς άμεσον καταρτισμόν καταλόγων, ομαλώς καταρτιζομένων Νοέμβριον".

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΤΡΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ

Ο Λεόντιος υποστήριζε ότι για τον καταρτισμό των εκλογικών καταλόγων παρίσταται στις συνεδρίες της Ιεράς Συνόδου και και δεύτερος Επίσκοπος, ώστε μαζί με ένα ηγούμενο, τον ηγούμενο Κύκκου, να θεωρούνται οι συνεδρίες της καθ' όλα καταστατικές.

Ο Κυρηναίος όμως επέμενε ότι μπορούσε ο Λεόντιος να προχωρήσει στην προκήρυξη των εκλογων και μόνος του μαζί με τον ηγούμενο Κύκκου.

Σε απαντητικό τηλεγράφημά του την επομένη ανέφερε στον Λεόντιο:

"Εν Αθήναις **12.10.37**

Βάσει καταστατικού έχοντος και ημετέραν γνώμην δύνασθε μόνος απολύσαι σχετικήν εγκύκλιον καταρτισμού καταλόγων. Αμα συμπληρώσει καταρτισμού φθάση Κύπρον και Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος".

Ο ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Όμως δεν ήταν έτσι τα πράγματα, Ο Λεόντιος ερμήνευε διαφορετικά το καταστατικό και την επομένη απαντούσε στον Κυρηναίος ότι δεν μπορούσε να προχωρήσει στην ετοιμασία των καταλόγων μια και είχε πεθάνει ο Μητροπολίτης Κιτίου και έπρεπε οπωσδήποτε να έλθει στη Κύπρο ο Τραπεζούντος:

"Πάφος **13.10.37**

Κυρηναίος Μακάριον

Πρόκλου **17** Αθήναι

Στερούμενοι Συνόδου βάσει καταστατικού απαραίτητου Εκκλησιαστικής Αρχής αδυνατούμεν να αρχίσωμεν οτιδήποτε σχετιζόμενον εκλογήν. Απόλυτος ανάγκη Τραπεζούντος φθάση **22** Οκτωβρίου".

Ο ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΛΕΟΝΤΙΟΣ

Ο Λεόντιος επέμενε ότι σύμφωνα με τα άρθρα **22**

και **23** του Καταστατικού τους εκλογικούς καταλόγους της Μητροπόλεως Κιτίου έπρεπε να τους επικυρώσει ο Μητροπολίτης της επαρχίας. Για την Πάφο και την Κερύνεια δεν υπήρχε πρόβλημα δεδομένου ότι είχε την εξουσιοδότησιν του Μητροπολίτη Κερύνειας Μακαρίου, ενώ για την Πάφο ήταν ο ίδιος.

Με τα τελεγραφήματα όμως δεν μπορούσε να λυθούν καταστατικά θέματα και ο Κυρηναίος Μακάριος τηλεγράφησε στον Τοποτηρητή:

" Ανάγκη έλθετε συνεννοηθώμεν. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον επέτρεψεν εις τον Αγίου Τραπεζούντος".

Έτσι ο Λεόντιος για άλλη μια φορά, μέσα σε διάστημα μόλις δυο μηνών, ετοίμασε τις βαλίτσες του για την Αθήνα έχοντας εξασφαλίσει και θεώρηση του διαβατηρίου του από τον Έλληνα Πρόξενο, αλλά όχι και άδεια εισόδου στην Ελλάδα. Η σύσκεψη με τον Κυρηναίος θα γινόταν πάνω στο πλοίο στο λιμάνι και πάι του Πειραιά όπως σε άλλες δυο περιπτώσεις στο παρελθόν.

Η τελευταία είχε πραγματοποιηθεί τον Αύγουστο του **1937** καθώς ο Λεόντιος είχε την ευκαιρία να συζητήσει και το θέμα με τον Κιτίου Νικόδημο Μυλωνά στα Ιεροσόλυμα λίγο πριν κοιμηθεί.

Φεύγοντας από την Κύπρο ο Λεόντιος επανέλαβε με δηλώσεις του ότι ενώ μετέβαινε στην Ελλάδα για να βρει διευθέτηση στο όλο θέμα, ούτε ο ίδιος ούτε ο Κυρηναίος θα ήσαν υποψήφιοι για τις επερχόμενες εκλογές.

Κατά την εφημερίδα "Νέος Κυπριακός Φύλαξ) της **21** Οκτωβρίου **1937** ο Λεόντιος είπε στον ανταποκριτή της εφημερίδας "Φως του Καΐρου" πριν αναχωρήσει:

" Τόσον αυτός (ο Λεόντιος) όσον και ο Μητροπολίτης Κυρηναίος Μακάριος ουδεμίαν έχουν βλέψιν επί του Αρχιεπισκοπικού θρόνου της Κύπρου και παραιτούνται επίσης πάσης υποψηφιότητας υπέρ του Αγίου Τραπεζούντος".

Ενώ ο Λεόντιος κατευθυνόταν προς την Ελλάδα στην Αθήνα δυο κορυφαίοι καθηγητές, ο Κωνσταντίνος

Μ. Ράλλης, καθηγητής του Εκκλησιαστικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και ο Αμίλκας Αλιβιζάτος, καθηγητής του Κανονικού Δικαίου στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών είχαν διαφορετικές απόψεις από τους κυπρίους Ιεράρχες και ερμήνευαν το καταστατικό της Εκκλησίας της Κύπρου διαφορετικά απ' ό,τι το ερμήνευαν οι δυο Μητροπολίτες Λεόντιος και Μακάριος.

Σε γνωμοδοτήσεις τους οι δυο καθηγητές αποφαίνονταν ότι για να συγκροτηθεί, σύμφωνα με τους Ιερούς κανόνες και το Καταστατικό της Εκκλησίας, Σύνοδος για εκλογή Αρχιεπισκόπου Κύπρου, απαιτούνταν τρεις Επίσκοποι και όχι δύο με ένα ηγούμενο.

Ανέφερε ο Καθηγητής Ράλλης στη γνωμοδότηση του ημερομηνίας **1.10.1937**, (Ανάτυπον Τηλλυρίδη σελ **567**):

"ΕΡΩΤΗΜΑ: Η Ιερά Σύνοδος της αυτοκεφάλου Εκκλησίας Κύπρου αποτελείται νυν εκ του Μητροπολίτου Πάφου του και Τοποτηρητού του χηρεύοντος Αρχιεπισκοπικού Θρόνου και του Μητροπολίτου Κυρηναίας εξορίστου διαστρίβοντος δε εν Αθήναις.

Ερωτάται διά την απαρτίαν της η Συνόδου προς εκλογήν του διαδόχου του τελευτήσαντος Αρχιεπισκόπου Κύπρου θα κληθή, Χωριπισκόπων μη υπάρχόντων ως τρίτον μέλος ο ηγούμενος Κύκκου ή άλλος τις ηγούμενος κατά το άρθρον **6** του Καταστατικού της Εκκλησίας Κύπρου ήτοι τοιούτον θα αντέκειτο εις τας διατάξεις των ιερών κανόνων των οριζόντων τα της εκλογής Επισκόπων.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ: Επί του ερωτήματος τούτου απαντώμεν ως εξής: Η εκλογή του Αρχιεπισκόπου Κύπρου ενεργείται κατά τον κατασταστικόν χάρτην της Εκκλησίας αυτής άρθρα **17-30**.

Διά την εκλογήν του Αρχιεπισκόπου Κύπρου είς μόνος Αρχιερεύς υπάρχει νυν εν Κύπρω, ο Μητροπολίτης Πάφου, ο και Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου. Ο Μητροπολίτης Κιτίου, εξόριστος εν Ιερουσαλήμ ετελεύτησεν εκεί προ τινων

εβδομάδων, ο δε Μητροπολίτης Κυρηνείας διατρίβει εν Αθήναις εξόριστος.

Ο Μητροπολίτης Κυρηνείας μη γενόμενος έκπιωτος των Επισκοπικών και Συνοδικών αυτού καθηκόντων, δύναται να αντιπροσωπευθή κατά την εκλογήν του Αρχιεπισκόπου δι' ιδίου αντιπροσώπου Αρχιερέως, προσκαλουμένου εξ άλλης Ορθοδόξου Εκκλησίας, το δ' αυτό θα ηδύνατο να πράξη εάν έζη και ο Μητροπολίτης Κιτίου, εφόσον η Κυβέρνησις Κύπρου δεν επιτρέπει την επανοδον των εξορίστων.

Ηδη τελευτήσαντος του Μητροπολίτου Κιτίου δύο μόνον Αρχιερείς υπολείπονται διά την αρχιεπισκοπικήν εκλογήν, ο Μητροπολίτης Πάφου, ο και τοποτηρητής του Θρόνου και ο Αρχιερεύς αντιπρόσωπος του Μητροπολίτου Κυρηνείας.

Διά τη απαρτίαν της συνόδου απαιτείται τρίτον μέλος.

Το τρίτον μέλος επειδή πρόκειται περί εκλογής Επισκόπου και δη Αρχιεπισκόπου, δεν δύναται να είναι ηγούμενος μονής εν Κύπρω οίον εν άλλη περιπτώσει, προβλέπει το άρθρον **6** του Καταστατικού Χάρτου, ορίζον ότι " Αν ποτέ ήθελε συμβή είτε διά χηρείαν Θρόνου είτε και δι' άλλους λόγους να μη είναι δυνατόν να αποτελεσθή συνοδική απαρτία, καλούνται ως αναπληρωταί υπό του Προεδρεύοντος ο Ηγούμενος Κύκκου και τούτου κωλυομένου ή απέχοντος έτερος Ηγούμενος κατά την τάξιν προτεραιότητος της Μονής εις την περίπτωσιν δε ελλείψεως δύο Αρχιερέων προσκαλείται πλην του Ηγουμένου και εις αρχιερεύς ζητούμενος υπό του προέδρου, παρά μιας των εγγύς Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Οι τοιουτοτρόπως και επί τοιούτω σκοπώ προσερχόμενοι έχουσι πάντα τα δικαιώματα και υπόκεινται εις πάσας τας υποχρεώσεις του μέλους της Ιεράς Συνόδου μέχρις ου λάβη πέρας η υπόθεσις δι' ην προσεκολλήθησαν".

Θεμελειώδεις είναι αι διατάξεις των ιερών κανόνων καθ' ας Επίσκοπος εκλέγεται υπό τριών Επισκόπων- Επίσκοπον προσήκει μάλιστα μεν υπό πάντων των εν τη επαρχία καθίσταται ει δε δυσχερές

είη το τοιούτον ή διά κατεπείγουσαν ανάγκην ή διά μήκος οδού, εξάπαντος τρεις επί το αυτό συναγομένους, συμψήψων γινομένων και των απόντων και συντιθεμένων διά γραμμάτων, τότε την χειροτονίαν ποιείσθαι το δε κύρος των γινομένων δίδοσθαι καθ' εκάστην επαρχίαν τω μητροπολίτη" (Κανών Δ της Α. Οικουμενικής Συνόδου, όρα έτι κανόνα Γ. της Ζ Οικουμενικής Συνόδου, όρα έτι κανόνα ΙΘ της εν Καρθαγένη Συνόδου),

Αλλά συμφώνως και προς το 1ον άρθρον του Καταστατικού " Η Ορθόδοξος Εκκλησία της Κύπρου κυβερνάται και διέπεται υπό των Αποστολικών και Συνοδικών Κανόνων και των Ιερών Ορθοδόξου Εκκλησίας Παραδόσεων".

Εν τη εκλογή του Αρχιεπισκόπου θα ισχύσωσιν οι περί εκλογής Επισκόπου ιεροί κανόνες καθ' ους την εκλογήν Επισκόπου ενεργούσι πάντες οι εν τη επαρχία Επίσκοποι και αι διατάξεις του Καταστατικού της Εκκλησίας Κύπρου, άρθρον 20 και επόμενα. "Ει δε δυσχερές είη το τοιούτον, ή διά κατεπείγουσαν ανάγκην ή διά μήκος οδού εξάπαντος τρεις επί το αυτό συναγομένοι συμψήψων γινομένων και των απόντων και συντιθεμένων διά γραμμάτων".

Ανευ της συμμετοχής τριών τουλάχιστον Επισκόπων, η εκλογή Αρχιεπισκόπου δεν δύναται να είναι κανονικώς έγκυρος.

Την παρουσίαν τριών Επισκόπων εν τη Αρχιεπισκοπική εκλογή προϋποθέτει και το άρθρον 26 του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας Κύπρου ως και την παρουσίαν Κανονικής Συνόδου εκ τριών Επισκόπων προϋποθέτει και όλον το Β κεφάλαιον του ειρημένου καταστατικού περί εκλογής Αρχιεπισκόπου- άρθρα 17-31.

(...) Κατά ταύτα προς συμπλήρωσιν του αριθμού των τριών Επισκόπων ο πρόεδρος ή ο προεδρεύων της Εκκλησίας Κύπρου, Τοποτηρητής του αρχιεπισκοπικού Θρόνου, Μητροπολίτης Πάφου, έχων σύμφωνον και την γνώμην του Μητροπολίτου Κυρηνείας, έχει το υπό των ιερών κανόνων δικαίωμα και καθήκον διά την

ενέργειαν κανονικής εκλογής να προσκαλέση τον τρίτον Αρχιερέα παρά μιας των εγγύς Ορθοδόξων Εκκλησιών όπερ δικαίωμα ήτοι την πρόσκληση αρχιερέως έξωθεν έχει ο Πρόεδρος και όταν ακόμη πρόκειται περί δευτερευόντων ζητημάτων οία το εν άρθρο **6** του Καταστατικού χάρτου.

Αν εδέχετο τις ότι θα έδει να προσκληθή κατά το άρθρον **6** του Καταστατικού Χωρεπισκόπων μη υπάρχόντων, ο Ηγούμενος Κύκκου ή άλλος τις των εν Κύπρω Ηγουμένων, τότε θα είχομεν εκλογήν υπό δύο μόνον Επισκόπων, ήτοι του Μητροπολίτου Πάφου και του αντιπροσώπου του Μητροπολίτου Κυρηνείας, όπερ θα αντίκειτο εις τους ιερούς κανόνας και δη εις τον κανόνα Δ της Α Οικουμενικής Συνόδου καθ' ον κατά τα ειρημένα έξάπαντος υπό τριών τουλάχιστον Επισκόπων πρέπει να γένηται εκλογή. Κανονικώς δύναται να γίνη η εκλογή του Αρχιεπισκόπου τηρουμένων και των διατάξεων του Καταστατικού άρθρου **20** και επόμενα υπό τριών επισκόπων και τη α) του Μητροπολίτου Πάφου, του και Τοποτηρητού του ο Αρχιεπισκοπικού Θρόνου, β) του Αρχιερέως άλλου κλίματος, ον θα προσεκάλει ο Μητροπολίτης Πάφου γνώμη και του Μητροπολίτου Κυρηνείας και γ) του αντιπροσώπου του Μητροπολίτου Κυρηνείας Αρχιερέως άλλου κλίματος".

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ (22.10.1937): Την ανάγκη ύπαρξης τριών Επισκόπων σε συνεδρία της Ιεράς Συνόδου για την εκλογή Αρχιεπισκόπου υποστήριξε στη γνωμοδότηση του και ο Καθηγητής Αμίλκας Αλιβιζάτος, ο οποίος ανέφερε: "Κατά τους ιερούς κανόνας (ιδία του Δ της Α Οικουμενικής Συνόδου τον Γ της Ζ Οικουμενικής Συνόδου, τον ΣΤ της εν Σαρδική, τον ΙΓ, ΜΘ και Ν της εν Καρθαγένη, τον Ιθ της Αντιοχείας και άλλους) και αυτόν τον Καταστατικόν Χάρτην της Εκκλησίας Κύπρου (άρθρα **20,25,27**) η εκλογή Αρχιερέως δι' ένα των χηρευόντων Μητροπολιτικών Θρόνων ή τον Αρχιεπισκοπικόν διενεργείται διά της Ιεράς Συνόδου, ήτις δεν δύναται να είναι νομίμως και κανονικώς συγκεκριμένη αν δεν απαρτίζεται εκ

τριών τουλάχιστον Αρχιερέων".